

VSNU
vereniging van universiteiten
association of universities
THE NETHERLANDS

VSNU Jaarrapportage prestatieafspraken 2014

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Prestatie-indicatoren onderwijskwaliteit en studiesucces	4
A. Excellentietrajecten	4
B. Studentenoordeel.....	5
C. Maatregel: Docentkwaliteit.....	5
D. Studiesucces	6
1. Bachelorrendement.....	6
2. Uitval en switch	7
3. Maatregelen	8
A. Onderwijsintensiteit	8
B. Indirecte kosten.....	9
4. Profileringsafspraken.....	9
Overzichtstabellen.....	11
Begrippenlijst.....	13
Eindnoten	13

1. Inleiding

Eind oktober 2012 zijn bilaterale prestatieafspraken¹ gesloten tussen elke afzonderlijke universiteit¹ en de toenmalige staatssecretaris van OCW.

De prestatieafspraken bestaan uit twee delen.

- **Prestatie-indicatoren** met de nadruk op het tot stand brengen van een ambitieuze studiecultuur en het verbeteren van het studiesucces van studenten.
- **Profileringsafspraken** met de *nadruk* op:
  1. verdere differentiatie van het onderwijs;
  2. voortgezette zwaartepuntvorming en profilering van het onderzoek;
  3. het vergroten van het maatschappelijke en economisch rendement van kennis door valorisatie.

De afspraken lopen tot eind 2015 en de universiteiten verantwoordden zich hierover in 2016. In de tussenliggende jaren wordt de voortgang van de afspraken gemonitord. De universiteiten rapporteren daarover in hun jaarverslagen en de VSNU brengt, gebaseerd op die jaarverslagen, jaarlijks een sectorrapportage uit waarin een landelijk beeld van de voortgang wordt geschetst. De rapportage 2013 die hier voorligt, schetst de voortgang op de prestatieafspraken een jaar na het afsluiten daarvan. In dat jaar is gewerkt aan de realisatie van de afspraken. Daarvoor is beleid verankerd in de universiteiten en zijn met faculteiten, instituten en medewerkers afspraken gemaakt. De afspraken zijn slechts op een derde van de looptijd, toch zijn al duidelijke resultaten te zien die een positief beeld schetsen voor 2016.

De speciaal voor de prestatieafspraken ingestelde Review Commissie Hoger Onderwijsⁱⁱ stelt elk jaar een stelselrapportage op. Daarnaast beoordeelt de commissie de realisatie van de plannen van de universiteiten. Zo beoordeelt de commissie in 2016 de gehele prestatieafspraken. In 2014 is de voortgang op de profileringsafspraken getoetst met de zogenaamde 'mid term review'. De mid term review is een advies aan de minister van OCW over de continuering van de selectief toegekende middelen aan de universiteiten.

In de volgende paragrafen wordt de uitvoering van de prestatie-indicatoren en de profileringsafspraken meer in detail behandeld.

---

¹ De prestatieafpraak van de OU is getekend in maart 2013.

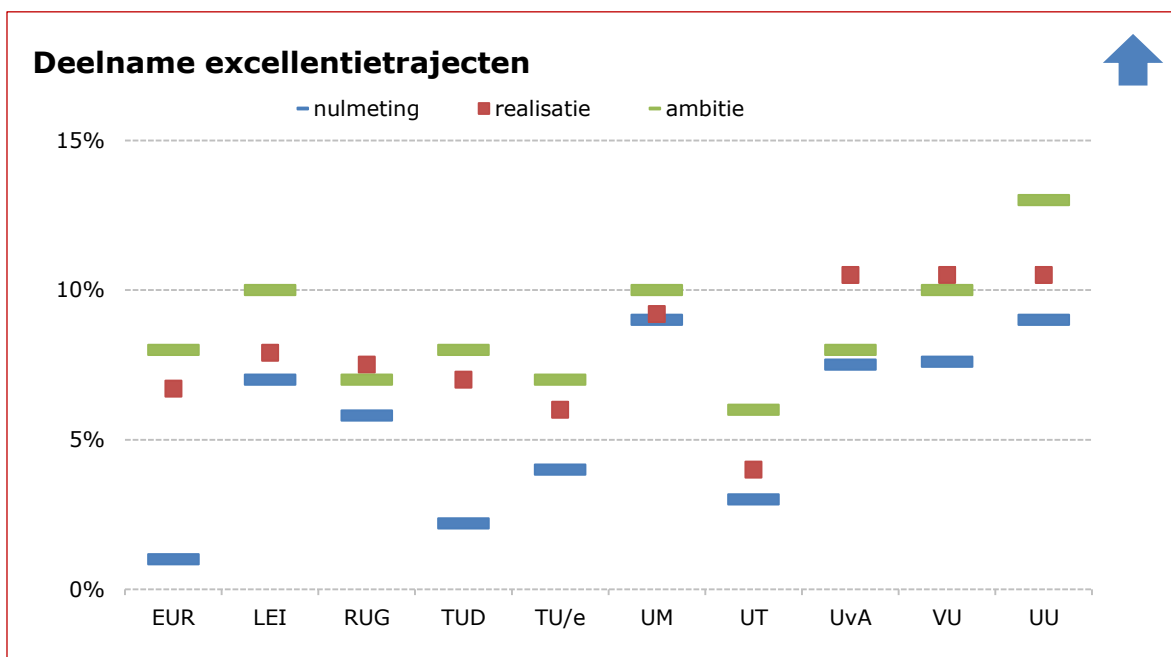
2. Prestatie-indicatoren onderwijskwaliteit en studiesucces

Het Nederlandse hoger onderwijs kent een krachtig accreditatiestelsel.ⁱⁱⁱ Op die manier zijn studenten in Nederland verzekerd van een goede basiskwaliteit. De ambitie van de Nederlandse universiteiten reikt echter verder, universitair onderwijs moet uitdagend zijn, differentiëren en aangepast worden aan veranderingen in de arbeidsmarkt en in de wetenschap.

Nederland heeft toptalent hard nodig om zijn sterke positie in de internationale onderzoekswereld te behouden en om innovatie te stimuleren. Daarom investeren de universiteiten in excellentieprogramma's voor talentvolle studenten.

A. Excellentietrajecten

In 2012 hebben elf van de veertien universiteiten afspraken gemaakt over het aantal studenten dat deelneemt aan excellentietrajecten. Hieronder vallen zowel studenten die aan een honoursprogramma deelnemen als studenten die ingeschreven staan bij een University College. Sommige universiteiten hadden bij aanvang van de prestatieafspraken al excellentietrajecten, terwijl andere universiteiten recent een University College hebben opgericht en/of nieuwe honoursprogramma's zijn gestart. Daarom lopen de ambities uiteen van 6% tot 13% van het totaal aantal studenten dat deelneemt aan een excellentietraject. De grafiek hieronder laat zien hoe ver de universiteiten zijn met het realiseren van hun doelstelling voor 2015.

Drie universiteiten hebben hun doelstelling in 2013 behaald. Deze universiteiten hadden bij de start van de prestatieafspraken al een goede basis en hebben hun beleid rondom excellentieprogramma's doorgezet. De andere universiteiten liggen goed op koers om hun ambitie in 2015 te realiseren. De Radboud Universiteit Nijmegen is niet opgenomen in de grafiek. In Nijmegen nam bij de nulmeting al 8,2% van de studenten deel aan een excellentietraject. Het streven van de universiteit was om het aantal deelnemers boven de 8,0% te houden. Daar is zij goed in geslaagd: in 2013 namen 9,2% Nijmeegse studenten deel aan excellentieprogramma's. Vanwege het deeltijd karakter heeft de Open Universiteit geen prestatieafpraak afgesloten over deelnemende studenten aan excellentieprogramma's.

B. Studentenoordeel

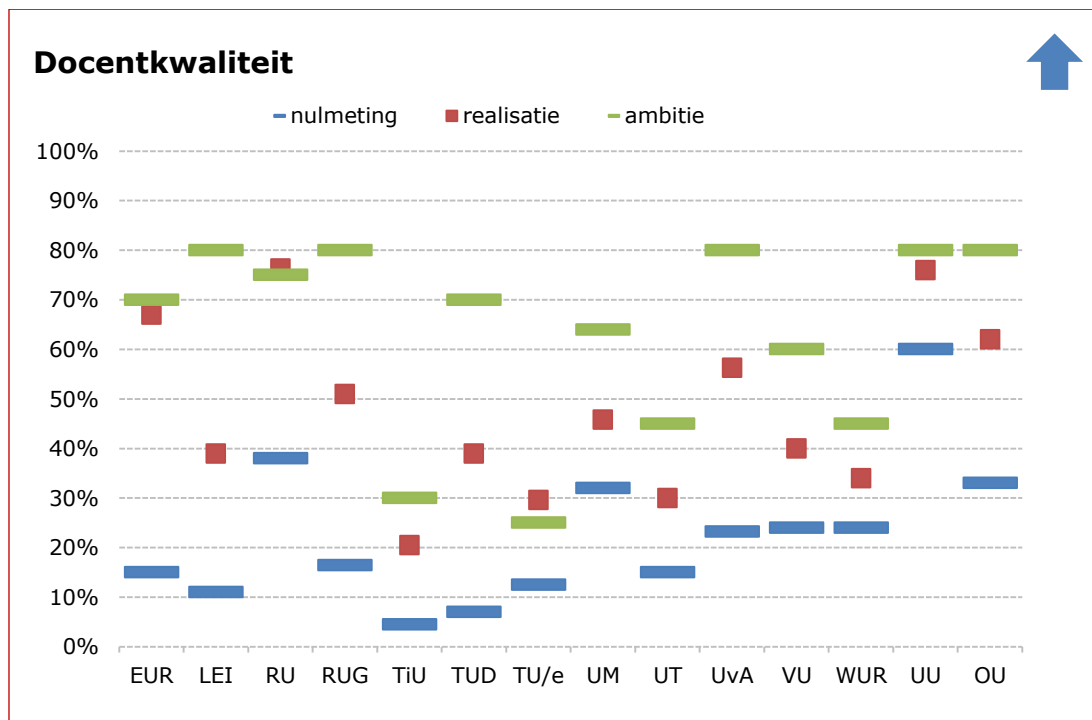
Vijf universiteiten hebben in hun prestatieafspraken een ambitie over het studentenoordeel in de Nationale Studente Enquête (NSE) opgenomen als indicator voor onderwijskwaliteit. Het streven van deze universiteiten is om het positieve oordeel, dat studenten in 2012 over hun opleiding gaven, te handhaven.

De scores in 2013 zijn een fractie minder positief dan in 2012, zie de tabellen in bijlage 1. Een duidelijke verklaring hiervoor is niet te geven. De universiteiten zullen alle zeilen bijzetten om over twee jaar hun ambitie ten aanzien van de studenttevredenheid te halen.

C. Maatregel: Docentkwaliteit

De Nederlandse universiteiten werken continu aan het verbeteren van de onderwijskwaliteit. Een belangrijke impuls die de universiteiten hieraan geven is het opleiden en trainen van hun docenten. Daarvoor is een gezamenlijke regeling Basiskwalificatie Onderwijs (BKO) ontwikkeld. De BKO wordt door alle universiteiten erkend^{iv} en bevordert daarmee de uitwisseling van docenten tussen universiteiten.

De inspanningen van de universiteiten werpen hun vruchten af. Onderstaande grafiek laat de voortgang zien die de universiteiten een jaar na het sluiten van de prestatieafspraken hebben geboekt.

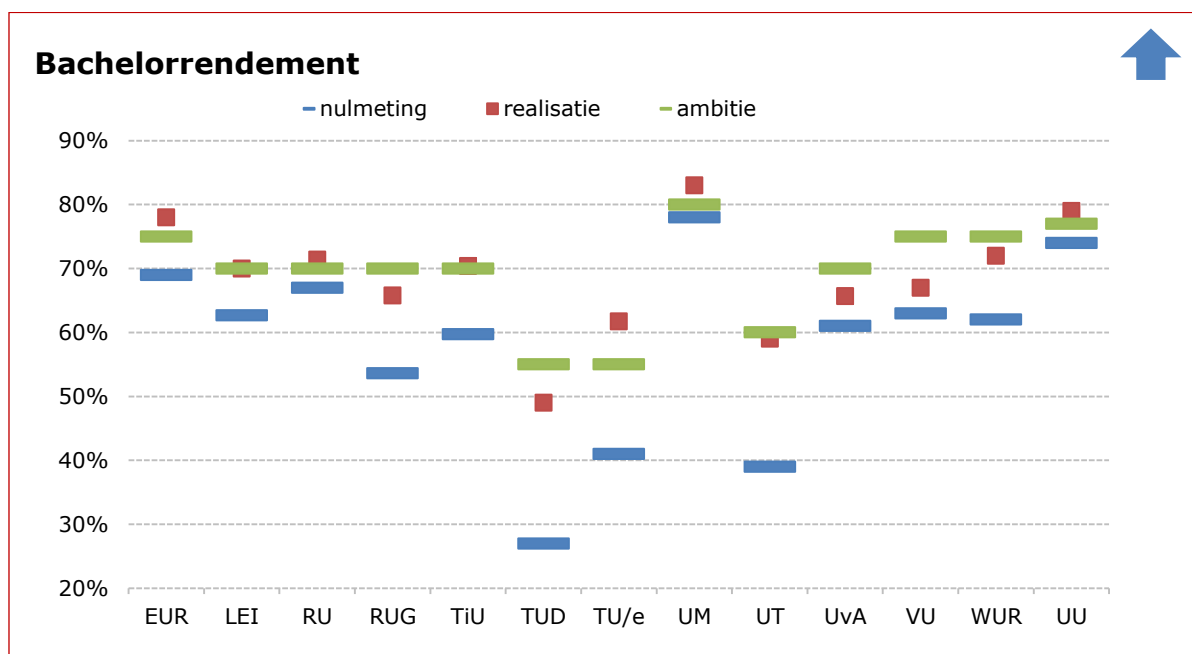
Uit de grafiek blijkt dat de universiteiten goed op koers liggen om de ambities die zij hebben geformuleerd te realiseren. Vrijwel alle universiteiten hebben bijna de helft van hun ambitie gerealiseerd. De Open Universiteit, die later prestatieafspraken heeft gemaakt, realiseert in korte tijd al een derde van haar ambitie. Met nog twee jaar te gaan, ziet het ernaar uit dat met de huidige inspanningen alle universiteiten hun doelstelling met betrekking tot de BKO zullen halen in 2015.

D. Studiesucces

De commissie Veerman (2010) heeft vastgesteld dat het Nederlandse hoger onderwijs er goed voor staat, maar had kritiek op de hoge uitval en het lage rendement. In de prestatieafspraken hebben daarom alle universiteiten afspraken gemaakt over het verbeteren van het bachelorrendement, studie-uitval en studie-switch.² Met het bachelorrendement wordt de (nominale) studietijd + één jaar bedoeld. Inspanningen om het rendement te verhogen kunnen van invloed zijn op het aantal studenten dat switcht of uitvalt in het eerste jaar. Door het invoeren van een bindend studieadvies gaat bijvoorbeeld het bachelorrendement omhoog,^v maar het aantal studenten dat na een jaar van opleiding wisselt kan door deze maatregel ook groeien. Daarom moeten de plannen met betrekking tot rendement, uitval en switch in hun geheel worden bekeken zoals ook de reviewcommissie Hoger Onderwijs heeft gedaan.^{vi}

1. Bachelorrendement

De grafiek hieronder geeft de rendementsambitie ten opzichte van de nulmeting in 2012 en de laatste stand van zaken in 2013 weer.

De inspanningen van de universiteiten zijn na één jaar prestatieafspraken al zichtbaar in het bachelorrendement dat voor alle universiteiten in 2013 hoger ligt dan in 2012.

In de grafiek valt verder op dat de uitgangsposities van de universiteiten heel verschillend is. Dat maakt onder meer dat de ambities van de universiteiten ook verschillen. De grafiek laat verder zien dat de universiteiten allemaal op weg zijn naar een realisatie van hun ambitie in 2015. Universiteiten die hun doelstelling voor de prestatieafpraak al hebben behaald of bijna hebben behaald blijven zich inspannen om de aansluiting tussen het voortgezet onderwijs en de universiteiten te optimaliseren, om studenten zo adequaat mogelijk voor te lichten en om het onderwijs zo in te richten dat de student het meest maximale uit zichzelf en de opleiding kan halen.

² Vanwege het deeltijd karakter van de Open Universiteit is deze niet vergelijkbaar met de andere universiteiten. Daarom is de Open Universiteit in de grafieken buiten beschouwing gelaten. De cijfers van de universiteit staan vermeld in de overzichtstabellen in bijlage 1.

Hiervoor hebben de universiteiten in overleg met Studiekeuze123 en studenten- en scholierenorganisaties de studiekeuzetool 'Studie in Cijfers' geïmplementeerd. Een andere maatregel is het vervroegen van de aanmelddatum naar 1 mei om zo de universiteiten tijd te geven om studenten uit te nodigen voor studiekeuzeactiviteiten. Het doel van de studiekeuzeactiviteiten is erachter te komen of de gekozen opleiding bij de aankomende student past. Bovendien dwingt deze maatregel de student een bewuste studiekeuze te maken.

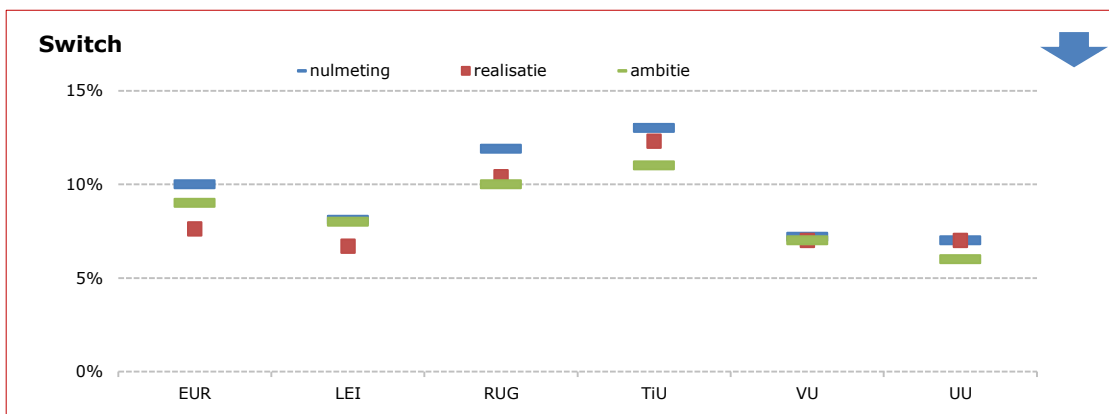
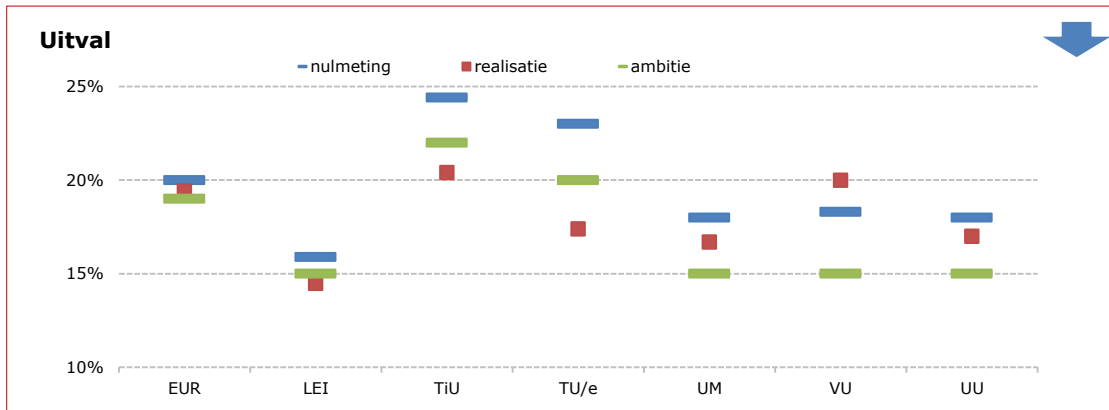
Naast maatregelen voor aankomende studenten, spannen universiteiten zich in om ingeschreven studenten gemotiveerd en actief te houden. Vrijblijvend studiegedrag willen universiteiten onder meer voorkomen door de invoering van een bindend studieadvies, het terugbrengen van tentamenherkansingen, het verhogen van het aantal tussentoetsen, het verplicht stellen van een studieplanning, het sequentieel plannen van vakken, invoering van kleinschaliger onderwijs, eventueel met een tutoraat of mentoraat en door het opstellen van protocollen voor scripties en scriptiebegeleiding. Op die manier willen de universiteiten een ambitieuzer studieklimaat creëren.

Dat betekent echter niet dat universiteiten willen dat studenten alleen nog maar in de boeken zitten. De studietijd is een tijd waarin jonge mensen zich ontwikkelen. Het is goed wanneer studenten zich ook buiten de studie ruimte zoeken om zich te ontplooien, bijvoorbeeld door internationale ervaring op te doen, zitting te nemen in de medezeggenschapsraad, een bestuursfunctie te vervullen of een honoursprogramma te volgen. Dat is dan ook de reden dat de Nederlandse universiteiten bachelorrendement meten in de gestelde studietijd + één jaar. Dat is volgens de universiteiten haalbaar en zou de regel moeten zijn, geen uitzondering.

2. Uitval en switch

Zoals hierboven vermeld zijn in de prestatieafspraken ook doelen opgenomen over het aantal studenten dat na het eerste jaar uitvalt (zich niet opnieuw inschrijft aan de universiteit) en switcht (een andere opleiding kiest aan dezelfde universiteit). Hoewel een groot deel van de universiteiten streeft naar minder switch en uitval in het eerste jaar, zijn er ook universiteiten die een vastgesteld maximum hebben gedefinieerd. De reden om een maximum in te stellen is dat er een grens is aan het terugdringen van uitval en switch. Studenten hebben namelijk de vrijheid om hun (weloverwogen) studiekeuze na het eerste jaar te herzien. De invloed van universiteiten hierin is beperkt.

Onnodige uitval en switch willen de universiteiten natuurlijk voorkomen. Om het aantal switchers te beperken, intensiveren de universiteiten de studiebegeleiding en werken zij vaak met een mentoraat. Wanneer studenten tegen problemen aanlopen, kunnen zij bij de studieadviseur, een docent of ouderejaarsstudent terecht. Een andere manier om switchen te beperken is de verbreding van bachelors. Starten met een brede opleiding en zich tijdens de opleiding steeds meer specialiseren, kan studiekeuzers helpen bij het maken van een keuze en kan voorkomen dat gestarte studenten van opleiding switchen. In onderstaande grafieken is de stand van zaken op het gebied van uitval en switch weergegeven. De universiteiten die een maximum hebben ingesteld zijn voor de leesbaarheid van de grafiek niet opgenomen. De cijfers van alle universiteiten staan vermeld in bijlage 1.

Uit de grafieken komt naar voren dat de universiteiten goed op weg zijn om hun doelstellingen voor 2015 te halen. Drie universiteiten hebben hun doelstelling om de uitval te verminderen in 2013 al behaald. Twee universiteiten hebben hun doelstelling om het aantal switchers te verminderen behaald. Bij de Vrije Universiteit Amsterdam is nog geen daling van het aantal uitvallers te zien. De universiteit heeft in 2014 fors ingezet op het ontwikkelen van studiekeuzebegeleiding en matching voor alle bacheloropleidingen en verwacht als gevolg hiervan een forse daling van het aantal uitvallers en switchers. Alle universiteiten blijven zich inspannen om minimaal de gestelde doelen te behalen. Op een derde van de looptijd van de afspraken ziet het er naar uit dat de universiteiten de prestatieafspraken over uitval en switch in 2015 gaan halen.

3. Maatregelen

A. Onderwijsintensiteit

Van studenten die een studie volgen aan de universiteiten wordt een grote mate van zelfstudie verwacht. Er moet echter een goede balans zijn tussen contacttijd en zelfstudie om studenten voldoende uit te dagen en te stimuleren zich in te zetten voor hun studie en die wordt over het algemeen bereikt bij 12 tot 15 contacturen per week.^{vii} In het Hoofdlijnenakkoord hebben de universiteiten toegezegd bij al hun opleidingen in het eerste bachelorjaar ten minste 12 contacturen per week te programmeren. Uit de gegevens over 2013 blijkt dat het merendeel van de universiteiten de ambitie al heeft gerealiseerd.

De overige universiteiten spannen zich komend jaar in om deze ambitie in 2015 te realiseren.

B. Indirecte kosten

Universiteiten streven er naar om de onderwijsorganisatie efficiënt in te richten. Met een generiek overheadpercentage van 19,9% bevindt de universitaire sector zich in de middenmoot van het publieke domein.^{viii} De percentages variëren per universiteit van 14% tot 21,8%. Verschillen tussen universiteiten hebben te maken met de inrichting en organisatie van hun ondersteunende diensten. De Open Universiteit heeft vanwege de speciale inrichting van het onderwijs een specifiek overheadpercentage dat moeilijk te vergelijken is met de andere universiteiten.

De universiteiten hebben het doel om de indirecte kosten verder te verminderen of om de huidige lage indirecte kosten te handhaven. Uit de jaarverslagen 2013 blijkt dat de universiteiten een goede stap hebben gezet in de realisatie van hun ambities, die variëren tussen de 12,5% en 21%. De verwachting is dat de doelen zijn gerealiseerd in 2015.

De universiteiten zien zich gedurende de looptijd van de prestatieafspraken geconfronteerd met overheidsmaatregelen die vragen om meer inzet van ondersteunend personeel. Voorbeelden hiervan zijn de studiekeuzeactiviteiten die met de vervroeging van de aanmelddatum naar 1 mei zijn ingevoerd en het afschaffen van decentrale loting. De universiteiten staan met hun prestatieafpraak over indirecte kosten – die is opgebouwd uit het percentage ondersteunend personeel ten opzichte van het totale personeelsbestand – op die manier voor een extra uitdaging.

4. Profileringsafspraken

Zoals in de VSNU sectorrapportage 2012 is gesteld, zijn de universitaire profileringsafspraken zo divers in doel, ambitie, aanpak, omvang, inhoud en impact dat een sectorale beschrijving ervan problematisch is. De afspraken laten zien dat de gewenste diversiteit tussen universiteiten verder gestalte krijgt.

Profilering is een continu proces en uiteraard niet iets dat pas is gestart met het tekenen van de prestatieafspraken. Afhankelijk van de strategie en bestaande sterktes zijn afspraken gemaakt die de inrichting van het onderwijs en onderzoek de komende jaren vorm geven. De keuzes daarvoor komen tot stand in een sterke dynamische regionale, nationale en internationale omgeving. Daarbij maken universiteiten steeds keuzes om binnen de eigen context de kwaliteit en doelmatigheid van onderwijs en onderzoek te verbeteren, de internationale posities te versterken en de resultaten van onderzoek beter te ontsluiten voor de maatschappij.

Een jaar na het afsluiten van de prestatieafspraken is een positieve voortgang op de profileringsafspraken goed zichtbaar zoals blijkt uit de openbare universitaire jaarverslagen.

In het onderwijs zijn veranderingen duidelijk zichtbaar. Het onderwijsaanbod wordt meer geprofileerd. Er is veel aandacht voor de vernieuwing van de didactiek en het opnieuw doordenken van het curriculum. Diversiteit krijgt duidelijk vorm en de aandacht voor excellentie is verankerd in het onderwijs. Bewegingen die ten tijde van het hoofdlijnenakkoord nog niet zichtbaar waren zoals vervroegd aanmelden, assessments en de effecten van het studievoorschot zijn van invloed op de profileringsafspraken van de universiteiten.

In het onderzoek is de invloed van de nationale en Europese beleidsinstrumenten duidelijk zichtbaar. Topsectoren, de Grand Challenges, de Human Capital Agenda's, Joint Initiatives en Horizon 2020 komen volop terug in de focus van het onderzoek. Strategische profielkeuzes in

onderzoek ziet men terug in zaken als organisatiestructuur, investeringsimpulsen, samenwerkingsclusters en convenanten.

Valorisatie krijgt binnen universiteiten volop aandacht. Naast de klassieke route van de technology transfer offices vooral ook via gerichte beleidsafspraken met eenheden binnen universiteiten. Valorisatie is in het protocol voor de evaluatie van onderzoek verankerd door de aandacht voor societal impact en onder die noemer wordt in de sociale en geesteswetenschappen vorm gegeven aan het zichtbaar maken van hun impact.

De Review Commissie constateert in haar mid term review dat de op instellingsniveau gekozen profileringsthema's in toenemende mate leidend zijn voor de herinrichting van het onderzoeks- en opleidingsaanbod. De commissie heeft zich positief uitgesproken over de voortgang op de profileringsafspraken en de minister geadviseerd de middelen die hiervoor beschikbaar zijn gesteld te continueren.

Voor meer inzicht in de profilering van de universiteiten verwijzen wij naar de universitaire jaarverslagen en naar de rapportage van de Review Commissie.^{ix}

Bijlage 1: Overzichtstabellen prestatie-indicatoren.

Overzichtstabellen

2A. Excellentie trajecten	EUR	LEI	RU	RUG	TiU	TUD	TU/e	UM	UT	UvA	VU	WU	UU	OU
nulmeting	1,0%	7,0%	8,2%	5,8%		2,2%	4,0%	9,0%	3,0%	7,5%	7,6%		9,0%	
realisatie	6,7%	7,9%	9,2%	7,5%		7,0%	6,0%	9,2%	4,0%	10,5%	10,5%		10,5%	
ambitie	8,0%	10,0%	8,0%	7,0%		8,0%	7,0%	10,0%	6,0%	8,0%	10,0%		13,0%	

2B. Studentenoordeel	EUR	LEI	RU	RUG	TiU	TUD	TU/e	UM	UT	UvA	VU	WU	UU	OU
nulmeting					80,5%		85,2%		81,5%			88,0%		92,0%
realisatie					80,1%		83,5%		78,2%			88,0%		87,0%
ambitie					80,5%		85,0%		82,0%			85,0%		90,0%

2C. Docentkwaliteit	EUR	LEI	RU	RUG	TiU	TUD	TU/e	UM	UT	UvA	VU	WUR	UU	OU
nulmeting	15,0%	11,0%	38,0%	16,4%	4,5%	7,0%	12,5%	32,0%	15,0%	23,2%	24,0%	24,0%	60,0%	33,0%
realisatie	67,0%	39,0%	76,3%	51,0%	20,5%	39,0%	29,6%	45,8%	30,0%	56,3%	40,0%	34,0%	76,0%	62,0%
ambitie	70,0%	80,0%	75,0%	80,0%	30,0%	70,0%	25,0%	64,0%	45,0%	80,0%	60,0%	45,0%	80,0%	80,0%

2D 1. Bachelorrendement	EUR	LEI	RU	RUG	TiU	TUD	TU/e	UM	UT	UvA	VU	WU	UU	OU*
nulmeting	69,0%	62,7%	67,0%	53,6%	59,7%	27,0%	41,0%	78,0%	39,0%	61,0%	63,0%	62,0%	74,0%	5,9 EC
realisatie	78,0%	70,0%	71,4%	65,8%	70,4%	49,0%	61,7%	83,0%	59,0%	65,7%	67,0%	72,0%	79,0%	6,0 EC
ambitie	75,0%	70,0%	70,0%	70,0%	70,0%	55,0%	55,0%	80,0%	60,0%	70,0%	75,0%	75,0%	77,0%	7,0 EC

* Het bachelorrendement aan de Open Universiteit wordt gemeten via het gemiddeld aantal behaalde studiepunten per student per jaar.

2D 2. Uitval	EUR	LEI	RU	RUG	TiU	TUD	TU/e	UM	UT	UvA	VU	WU	UU	OU
nulmeting	20,0%	15,9%	13,0%	12,0%	24,4%	19,0%	23,0%	18,0%	18,0%	23,0%	18,3%	14,0%	18,0%	53,0%
realisatie	19,4%	14,5%	12,0%	11,7%	20,4%	17,0%	17,4%	16,7%	19,0%	18,9%	20,0%	11,0%	17,0%	52,0%
ambitie	19,0%	15,0%	13,0%	13,0%	22,0%	22,0%	20,0%	15,0%	25,0%	23,0%	15,0%	20,0%	15,0%	48,0%

Bijlage 1: Overzichtstabellen prestatie-indicatoren.

2D 2. Switch	EUR	LEI	RU	RUG	TiU	TUD	TU/e	UM	UT	UvA	VU	WU	UU	OU
nulmeting	10,0%	8,1%	6,0%	11,9%	13,0%	8,0%	5,0%	7,0%	3,0%	8,0%	7,2%	3,5%	7,0%	
realisatie	7,6%	6,7%	6,0%	10,4%	12,3%	9,0%	4,4%	6,6%	5,0%	7,4%	7,0%	3,7%	7,0%	
ambitie	9,0%	8,0%	6,0%	10,0%	11,0%	8,0%	7,0%	7,0%	10,0%	8,0%	7,0%	8,0%	6,0%	

3A. Onderwijsintensiteit	EUR	LEI	RU	RUG	TiU	TUD	TU/e	UM	UT	UvA	VU	WUR	UU*	OU
nulmeting	50,0%	37,0%	0,0%	0,0%	68,0%	0,0%	0,0%	25,0%	19,0%	54,0%	16,0%	0,0%	33,0%	
realisatie	16,7%	0,0%	0,0%	0,0%	10,0%	0,0%	0,0%	29,0%	0,0%	47,4%	0,0%	0,0%		
ambitie	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	

* De Universiteit Utrecht werkt aan een verbeterde uniforme en valide registratie van contacturen en zal om die reden pas in de volgende rapportage gegevens aanleveren.

3B. Indirecte kosten	EUR	LEI	RU	RUG	TiU	TUD	TU/e	UM	UT	UvA	VU	WUR	UU	OU
nulmeting	21,4%	11,3%	14,0%	18,4%	21,8%	19,3%	15,4%	18,7%	21,0%	21,0%	20,7%	20,0%	20,0%	30,5%
realisatie	20,6%	11,4%	13,5%	18,3%	21,0%	19,5%	15,1%	18,4%	19,0%	20,8%	19,0%	19,0%	18,3%	26,2%
ambitie	19,9%	11,3%	12,5%	18,4%	21,0%	19,3%	16,0%	17,7%	19,0%	21,0%	19,7%	20,0%	20,0%	25,9%

Begrippenlijst

EUR	Erasmus Universiteit Rotterdam
LEI	Universiteit Leiden
OU	Open Universiteit
RU	Radboud Universiteit Nijmegen
RUG	Rijksuniversiteit Groningen
TiU	Tilburg University
TUD	TU Delft
TU/e	TU Eindhoven
UM	Universiteit Maastricht
UT	Universiteit Twente
UU	Universiteit Utrecht
UvA	Universiteit van Amsterdam
VU	Vrije Universiteit Amsterdam
WU	Wageningen UR

Eindnoten

ⁱ <http://vsnu.nl/prestatieafspraken>

ⁱⁱ www.rcho.nl

ⁱⁱⁱ Inspectie van het onderwijs (2013). *De kwaliteit van het Nederlandse Accreditatiestelsel Hoger Onderwijs*. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

^{iv} VSNU (2008). *Website*:

<http://www.vsnu.nl/files/documenten/Domeinen/Onderwijs/Docentkwaliteit%20overeenkomst.pdf>. Bezocht op 16 oktober 2014.

^v Schertzer, C. B., & Schertzer, S. M. (2004). *Student satisfaction and retention: A conceptual model*. *Journal of Marketing for Higher Education*, 14(1), 79-91.

^{vi} RCHO (2012). *Website*: <http://www.rcho.nl/asp/invado.asp?t=show&var=1039>. Bezocht op 16 oktober 2014.

^{vii} Vos, P. (1992). *Het ritme van het rooster*. *Onderzoek van het onderwijs*. 21/4. pp. 51-53.

^{viii} Huijben, M.P.M., Wismans, J.J.A., Posseth, J.J.A., Gortemaker, F.A., Mouthaan, A.H. (2011) *Benchmarkonderzoek Overhead Universiteiten*. Berenschot.

^{ix} RCHO (2012) *Website*: http://rcho.nl/media/www_rcho_nl/rc%202014%2011%2003%20-%201042%20aanbiedingsbrief%20adviezen%20midtermreview.pdf